

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών Εξειδίκευσης
του Τμήματος Ελληνικής Φιλολογίας του Δημοκριτείου Πανεπιστημίου Θράκης
σε συνεργασία με το
ΕΚΕΦΕ Δημόκριτος – Ινστιτούτο Πληροφορικής και Τηλεπικοινωνιών
με τίτλο: «Εξειδίκευση στις Τ.Π.Ε. και Ειδική Αγωγή – Ψυχοπαιδαγωγική της ένταξης»

**ΑΠΟΨΕΙΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΓΙΑ ΤΟΝ ΘΕΣΜΟ ΤΗΣ ΠΑΡΑΛΛΗΛΗΣ ΣΤΗΡΙΞΗΣ ΣΤΟ
ΓΕΝΙΚΟ ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ**

**TEACHERS' VIEWS ON THE INSTITUTION OF PARALLEL SUPPORT IN THE GENERAL
NURSERY SCHOOL**

της

Κοσσόβα Αθηνάς

Μεταπτυχιακή διατριβή που υποβάλλεται
Στην τριμελή επιτροπή για την απόκτηση του μεταπτυχιακού τίτλου του
Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών Εξειδίκευσης
Του Τ.Ε.Φ. – Δ.Π.Θ. σε συνεργασία με το Ε.Κ.Ε.Φ.Ε. Δημόκριτος – Ινστιτούτο
Πληροφορικής και Τηλεπικοινωνιών
Με τίτλο: «Εξειδίκευση στις Τ.Π.Ε. και Ειδική Αγωγή – Ψυχοπαιδαγωγική της Ένταξης»

Εγκεκριμένο από την τριμελή επιτροπή:

1^{ος} Επιβλέπων: Δρ. Κωνσταντίνος Λολίτσας, Συνεργαζόμενος Ερευνητής Ι.Π.Τ. Ε.Κ.Ε.Φ.Ε.

«ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ»

2^{ος} Επιβλέπων: Δρ. Ζωή Καραμπατζάκη, Συνεργαζόμενη Ερευνήτρια Ι.Π.Τ. Ε.Κ.Ε.Φ.Ε.

«ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ»

3^{ος} Επιβλέπων: Δρ. Διονύσιος Λουκέρης, Συνεργαζόμενος Ερευνητής Ι.Π.Τ. Ε.Κ.Ε.Φ.Ε.

«ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ»

Αθήνα

2022

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στην παρούσα έρευνα, εξετάζεται από την άποψη των εκπαιδευτικών, αν η εφαρμογή του προγράμματος Παράλληλης Στήριξης βοηθά τους μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, στην ομαλότερη ένταξή τους στο σχολικό περιβάλλον και τη βελτίωση των σχολικών δεξιοτήτων τους. Εξετάζεται επίσης και ο βαθμός συνεργασίας των εκπαιδευτικών Παράλληλης Στήριξης με τους εκπαιδευτικούς Γενικής Αγωγής. Πρόκειται για μία περιγραφική ποσοτική έρευνα επισκόπησης, που αφορά σε άνδρες και γυναίκες εκπαιδευτικούς που εργάζονται στο γενικό Νηπιαγωγείο. Για την έρευνα, χρησιμοποιήθηκε ένα δείγμα 178 ατόμων, το οποίο επιλέχθηκε με τη μέθοδο της συμπτωματικής δειγματοληψίας.

Κατά γενική τάση, οι εκπαιδευτικοί συμφωνούν ότι η εφαρμογή του προγράμματος Παράλληλης Στήριξης βοηθά τους μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στο να βελτιώσουν σημαντικά τη σχολική τους επίδοση, τις δεξιότητές τους, την ένταξή τους στο σχολικό περιβάλλον, καθώς και τις σχέσεις τους με άλλα παιδιά χωρίς ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες.

Οι κυριότερες ενέργειες που πρέπει να γίνουν για την αποτελεσματικότερη υλοποίηση του προγράμματος της Παράλληλης Στήριξης είναι η συμβουλευτική στήριξη από το ΚΕΔΑΣΥ προς τους μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, τους εκπαιδευτικούς Γενικής Αγωγής, καθώς και τους εκπαιδευτικούς Παράλληλης Στήριξης.

Σε ότι αφορά τις σχέσεις μεταξύ εκπαιδευτικών Γενικής Αγωγής σε σχέση με τους εκπαιδευτικούς Παράλληλης Στήριξης, οι εκπαιδευτικοί Γενικής Αγωγής θεωρούν ότι αυτές διέπονται κυρίως από συνεργασία, δοτικότητα και χαμηλό ανταγωνισμό.

Οι εκπαιδευτικοί με μεταπτυχιακό τίτλο σπουδών θεωρούν ότι η εφαρμογή του προγράμματος βοηθάει πάρα πολύ τη κοινωνική συνδιαλλαγή με συνομηλίκους, σε μεγαλύτερο βαθμό απ' ότι οι εκπαιδευτικοί που κατέχουν πτυχίο. Το ίδιο ισχύει και για τις φιλίες με άλλα παιδιά χωρίς ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Τέλος δεν παρατηρήθηκαν διαφορές στις απόψεις εκπαιδευτικών, ανάλογα με το αν έχουν λάβει ή όχι επιμόρφωση σε κάποιο πρόγραμμα Ειδικής Αγωγής, είτε μέσω σεμιναρίου είτε στο πλαίσιο των σπουδών τους (πτυχίο ή μεταπτυχιακό).

BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Anderson, C. J., Klassen, R. M., & Georgiou, G. K. (2007). Inclusion in Australia: What teachers say they need and what school psychologists can offer. *School Psychology International*, 28(2), 131-147.

Avramidis, E. (2010). Social relationships of pupils with special educational needs in the mainstream primary class: peer group membership and peer-assessed social behaviour. *European Journal of Special Needs Education*, 25(4), 413-429.

Avramidis, E., & Kalyva, E. (2007). The influence of teaching experience and professional development on Greek teachers' attitudes towards inclusion. *European journal of special needs education*, 22(4), 367-389.

Austin, V. L. (2001). Teachers' beliefs about co-teaching. *Remedial and special education*, 22(4), 245-255.

Barton, L. (2004). Chapter 4: The politics of special education: A necessary or irrelevant approach?. *Counterpoints*, 270, 63-75.

Βλάχου, Α., & Παπαδημητρίου, Δ. (2015). Η διαδικασία της ένταξης ως συνέπεια βελτίωσης του σχολείου: αναφορά στην εφαρμογή συγκεκριμένων δεικτών ποιότητας. *Παιδαγωγική επιθεώρηση*, 37.

Βλάχου, Α., & Ζώνιου-Σιδέρη, Α. (2009). Σχολική Ένταξη και συνεργατικές πρακτικές των εκπαιδευτικών γενικής εκπαίδευσης και ειδικής αγωγής. *Hellenic Journal of Psychology*, 6, 180-204.

Booth, T., & Ainscow, M. (2002). *Index for inclusion: Developing learning and participation in schools*. Centre for Studies on Inclusive Education (CSIE), Rm 2S203 S Block, Frenchay Campus, Coldharbour Lane, Bristol BS16 1QU, United Kingdom, England.

Βουλή των Ελλήνων (2017) Συνταγματική Ιστορία. Η Βουλή: Το Πολίτευμα. <http://www.hellenicparliament.gr/Vouli-ton-Ellinon/To-Politevma/Syntagmatiki-Istoria/>
Ημ. 16/5/2017.

Boutskou, E. (2007). The role of special education teachers in primary schools in Greece. *International Studies in Sociology of Education*, 17(3), 289-302.

Brownell, M. T., Griffin, C., Leko, M. M., & Stephens, J. (2011). Improving collaborative teacher education research: Creating tighter linkages. *Teacher Education and Special Education*, 34(3), 235-249.

Bunch*, G., & Valeo, A. (2004). Student attitudes toward peers with disabilities in inclusive and special education schools. *Disability & Society*, 19(1), 61-76.

Buysse, V., & Bailey Jr, D. B. (1993). Behavioral and developmental outcomes in young children with disabilities in integrated and segregated settings: A review of comparative studies. *The Journal of Special Education*, 26(4), 434-461.

Cole, C. (2006). Closing the Achievement Gap Series: Part III. What Is the Impact of NCLB on the Inclusion of Students with Disabilities? Education Policy Brief. Volume 4, Number 11, Fall 2006. *Center for Evaluation and Education Policy, Indiana University*.

Danforth, S., & Naraian, S. (2015). This new field of inclusive education: Beginning a dialogue on conceptual foundations. *Intellectual and developmental disabilities*, 53(1), 70-85.

Emeagwali, S. (2009). Fostering parent-teacher collaboration in the classroom. *Techniques (Association for Career and Technical Education)*, 84(5), 8.

Ζώνιου-Σιδέρη, Α. (2000). *Ένταξη: Ουτοπία ή πραγματικότητα*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Ζώνιου-Σιδέρη, Α. (2011). *Οι ανάπηροι και η εκπαίδευσή τους: Μια ψυχοπαιδαγωγική προσέγγιση της ένταξης*. Αθήνα: Πεδίο.

Ζώνιου-Σιδέρη, Α. (2004). *Σύγχρονες ενταξιακές προσεγγίσεις*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Field, A. P. (2009). *Discovering statistics using SPSS: (and sex and drugs and rock 'n' roll)*. Los Angeles Thousand Oaks, CA: SAGE Publications.

Friend, M. P., & Cook, L. (2003). *Interactions: Collaboration skills for school professionals*. New York: Allyn and Bacon.

Fyssa, A., Vlachou, A., & Avramidis, E. (2014). Early childhood teachers' understanding of inclusive education and associated practices: Reflections from Greece. *International Journal of Early Years Education*, 22(2), 223-237.

Glazzard, J. (2011). Perceptions of the barriers to effective inclusion in one primary school: Voices of teachers and teaching assistants. *Support for learning, 26*(2), 56-63.

Idol, L. (2002). *Creating collaborative and inclusive schools*. Pro-Ed.

Karagiannis, A., Stainback, W., & Stainback, S. (1996). *Rationale for inclusive schooling*. Paul H Brookes Publishing.

Koster, M., Pijl, S. J., Nakken, H., & Van Houten, E. (2010). Social participation of students with special needs in regular primary education in the Netherlands. *International Journal of Disability, Development and Education, 57*(1), 59-75.

Λαμπροπούλου, Β. & Παντελιάδου, Σ. (2011). *Η ειδική αγωγή στην Ελλάδα: Ιστορία μεταρρυθμιστικών προσπαθειών. Στο πανόραμα Ιστορίας της Εκπαίδευσης. Όψεις και Απόψεις. Τόμος Β', Νεοελληνική Εκπαίδευση: 1821-2010*. Αθήνα: Gutenberg.

Leatherman1, J. M., & Niemeier, J. A. (2005). Teachers' attitudes toward inclusion: Factors influencing classroom practice. *Journal of Early Childhood Teacher Education, 26*(1), 23-36.

Lindstrom, D. (2010). *Schaum's Easy Outline of Statistics*, 2nd Edition. McGraw-Hill Education

LoVette, O. K. (1996). Inclusion: Who Wins? Who Loses?

Mastropieri, M. A., & Scruggs, T. E. (2001). Promoting inclusion in secondary classrooms. *Learning Disability Quarterly*, 24(4), 265-274.

Μαυροπαλιάς, Τ. (2013). *Αξιολόγηση του προγράμματος της Παράλληλης Στήριξης*. Doctoral dissertation, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας. Σχολή Παιδαγωγική Φλώρινας. Τμήμα Παιδαγωγικό Δημοτικής Εκπαίδευσης.

McCartney, B. D. (1994). Inclusion as a practical matter. *American annals of the deaf*, 139(2), 161-162.

Μπρούζος, Α. (2004). *Προσωποκεντρική Συμβουλευτική. Θεωρία έρευνα και εφαρμογές*. Αθήνα: Τυπωθήτω- Δαρδανός.

Murawski, W. W. (2005). Addressing diverse needs through. *Kappa Delta Pi Record*, 41(2), 77-82.

Murawski, W. W., & Dieker, L. (2008). 50 ways to keep your co-teacher: strategies for before, during, and after co-teaching. *Teaching Exceptional Children*, 40(4), 40-48.

Νόμος 4823/2021 - ΦΕΚ 136/Α/3-8-2021 (Άρθρα 1- 103). Αναβάθμιση του σχολείου, ενδυνάμωση των εκπαιδευτικών και άλλες διατάξεις.

Ν.4186/2013 - ΦΕΚ 193/Α/17-9-2013. Αναδιάρθρωση Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης και λοιπές διατάξεις.

Νόμος 4547/2018 - ΦΕΚ 102/Α/12-6-2018. Αναδιοργάνωση των δομών υποστήριξης της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και άλλες διατάξεις.

Νόμος 1566/1985 - ΦΕΚ 167/Α/30-9-1985. Δομή και λειτουργία της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και άλλες διατάξεις.

Νόμος 3699/2008 - ΦΕΚ 199/Α/2-10-2008. Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση ατόμων με αναπηρία ή με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες.

Νόμος 2817/2000 - ΦΕΚ 78/Α/14-3-2000. Εκπαίδευση ατόμων με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και άλλες διατάξεις.

Νόμος 4327/2015 - ΦΕΚ Α 50/14-5-2015. Επείγοντα μέτρα για την Πρωτοβάθμια, Δευτεροβάθμια και Τριτοβάθμια Εκπαίδευση και άλλες διατάξεις.

Νόμος 2413/1996 - ΦΕΚ 124/Α/17-6-1996. Η Ελληνική παιδεία στο εξωτερικό η διαπολιτισμική εκπαίδευση και άλλες διατάξεις.

Νόμος 4074/2012 - ΦΕΚ 88/Α/11-4-2012. Κύρωση της Σύμβασης για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες και του Προαιρετικού Πρωτοκόλλου στη Σύμβαση για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες.

Νόμος 4115/2013 - ΦΕΚ 24/Α/30-1-2013. Οργάνωση και λειτουργία Ιδρύματος Νεολαίας και Δια Βίου Μάθησης και Εθνικού Οργανισμού Πιστοποίησης Προσόντων και Επαγγελματικού Προσανατολισμού και άλλες διατάξεις.

Νόμος 1143/1981 - ΦΕΚ 80/A/31-3-1981. Περί ειδικής αγωγής, ειδικής επαγγελματικής εκπαιδύσεως, απασχολήσεως και κοινωνικής μερίμνης των αποκλινόντων εκ του φυσιολογικού ατόμων και άλλων τινών εκπαιδευτικών διατάξεων.

Νόμος 1824/1988 - ΦΕΚ 296/A/30-12-1988. Ρύθμιση θεμάτων εκπαιδευτικών και άλλες διατάξεις.

Νόμος 1771/1988 - ΦΕΚ 71/A/19-4-1988. Τροποποίηση και συμπλήρωση του συστήματος εισαγωγής σπουδαστών στην τριτοβάθμια εκπαίδευση και άλλες διατάξεις.

Ξωχέλλης, Π. (2005). *Ο εκπαιδευτικός στον σύγχρονο κόσμο*. Αθήνα: Τυπωθήτω-Γ. Δαρδανός.

Ochs, E., Kremer-Sadlik, T., Solomon, O., & Sirota, K. G. (2001). Inclusion as social practice: Views of children with autism. *Social Development*, 10(3), 399-419.

Παντελιάδου, Σ. (2004). Η χαρτογράφηση του χώρου της Ειδικής Αγωγής. Παρουσίαση στην ημερίδα «Χαρτογράφηση–Αναλυτικά Προγράμματα Ειδικής Αγωγής» του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου, ΕΠΕΑΕΚ–ΥΠΕΠΘ, 25.

Panteliadou, S. (2000). *Μαθησιακές δυσκολίες και εκπαιδευτική πράξη. Τι και γιατί [Learning difficulties and educational practice: What and why]*. Athens: Ellinika Grammata.

Παπαδομαρκάκης, Γ., Γκονέλα, Ε., & Παπαδοπούλου, Β. (2011). *Οδηγός ανίχνευσης διάγνωσης και αντιμετώπισης μαθησιακών δυσκολιών*. Ρόδος: ΚΕΔΔΥ ΡΟΔΟΥ.

Papadopoulos, A. (1997). *An analysis of support room provision in Greek primary schools*. The University of Manchester (United Kingdom).

Πολυχρονοπούλου, Σ. (2012). *Παιδιά και έφηβοι με ειδικές ανάγκες και δυνατότητες*. Αθήνα: Διάδραση.

Πολυχρονοπούλου, Σ. (2004). Από τη ζωή του σχολείου στην παραγωγική διαδικασία και στην αυτόνομη διαβίωση: Κριτήρια ομαλής μετάβασης. *Επιστήμη και Παιδαγωγία*, 4, 1-12.

Porter, G. (1997). What we know about school inclusion. *Implementing inclusive education*, 55-66.

Pugach, M. C., Blanton, L. P., & Correa, V. I. (2011). A historical perspective on the role of collaboration in teacher education reform: Making good on the promise of teaching all students. *Teacher Education and Special Education*, 34(3), 183-200.

Roth*, W. M., & Tobin, K. (2004). Coteaching: From praxis to theory. *Teachers and teaching*, 10(2), 161-179.

Sapon-Shevin, M. (1990). Initial steps for developing a caring school. *Support networks for inclusive schooling*, 241-248.

Sebba, J., & Ainscow, M. (1996). International developments in inclusive schooling: mapping the issues. *Cambridge Journal of education*, 26(1), 5-18.

Sinclair, C. (1998). Nine unique features of the Canadian Code of Ethics for Psychologists. *Canadian Psychology/Psychologie canadienne*, 39(3), 167.

Στασινός, Δ. (2001). *Η ειδική εκπαίδευση στην Ελλάδα. Αντιλήψεις, θεσμοί και πρακτικές*. Αθήνα: Gutenberg- Δαρδανός.

Soleman H. Abu-Bader. (2021). *Using Statistical Methods in Social Science Research*, 3rd Edition. Oxford University Press, USA.

Σούλης, Σ.Γ. (2008). *Ένα σχολείο για όλους*. Αθήνα: Gutenberg.

Σούλης, Σ. Γ. (2002). *Παιδαγωγική της ένταξης: από το "σχολείο του διαχωρισμού" σε ένα "σχολείο για όλους"*. Αθήνα: Τυπωθήτω.

Τάφα, Ε. (2008). *Κριτήριο αξιολόγησης των γνώσεων για τον γραπτό λόγο: Για παιδιά ηλικίας 4 έως 7 ετών*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Τζουριάδου, Μ. (1995). *Παιδιά με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Μια ψυχοπαιδαγωγική προσέγγιση*. Θεσσαλονίκη: Προμηθεύς.

Tsakiridou, H., & Polyzopoulou, K. (2014). Greek teachers' attitudes toward the inclusion of students with special educational needs. *American Journal of Educational Research*, 2(4), 208-218.

Τσιμπιδάκη, Α. (2007). *Παιδί με ειδικές ανάγκες, οικογένεια και σχολείο: Μια σχέση σε αλληλεπίδραση*. Αθήνα: Ατραπός.

Valeo, A. (2008). Inclusive education support systems: Teacher and administrator views. *International Journal of Special Education*, 23(2), 8-16.

Vlachou, A., Stavroussi, P., & Didaskalou, E. (2016). Special teachers' educational responses in supporting students with special educational needs (SEN) in the domain of social skills development. *International Journal of Disability, Development and Education*, 63(1), 79-97.

Υπουργική Απόφαση 27922/Γ6/2007 - ΦΕΚ 449/Β/03-4-2007. Καθορισμός των ιδιαίτερων καθηκόντων και αρμοδιοτήτων. Α) Του εκπαιδευτικού προσωπικού, που υπηρετεί σε σχολικές μονάδες ειδικής αγωγής (ΣΜΕΑ) της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (ειδικά σχολεία, τμήματα ένταξης), και σε προγράμματα ειδικής αγωγής (παράλληλη στήριξη και παροχή διδασκαλίας στο σπίτι). Β) Του ειδικού εκπαιδευτικού προσωπικού και του ειδικού βοηθητικού προσωπικού, που υπηρετεί στις σχολικές μονάδες ειδικής αγωγής, πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

Walsh, J. M., & Jones, B. (2004). New models of cooperative teaching. *Teaching Exceptional Children*, 36(5), 14-20.

Χρηστάκης, Κ. Γ. (2006). *Η εκπαίδευση των παιδιών με δυσκολίες: εισαγωγή στην ειδική αγωγή*. Αθήνα: Ατραπός.

Zoniou-Sideri, A., & Vlachou, A. (2006). Greek teachers' belief systems about disability and inclusive education. *International journal of inclusive education*, 10(4-5), 379-394.